

«Posar l'atenció sobre els polítics pot ser una maniobra de distracció»

ENTREVISTA. Conversem amb **Manuel Cruz** (1951), catedràtic de filosofia contemporània de la Universitat de Barcelona, que va participar en el cicle de conferències filosòfiques "Pessics de saviesa" al Casino. Cruz va guanyar l'any passat el Premi Internacional d'Assaig Jovellanos amb l'obra "**Adiós, historia, adiós**". El filòsof ha guanyat altres premis com a assagista i és articulista de "El País". Amb ell parlem de la situació crítica del moment polític.

Vostè ha pronunciat a Manresa una conferència que du per títol «De política, democràcia i altres desventures». M'ha sorprès aquesta coda final. La política i la democràcia són desventures?

No són en si una desventura. Ho és el que passa en aquest moment. La política no té el lloc que hauria de tenir o que havia tingut en el passat. Fins fa no tant, es donava per suposat que la política era com el marc social dintre del qual hi era tot inclòs. De manera que si es canviava el marc polític, tota la societat canviaria. Alfonso Guerra mateix, quan el PSOE va guanyar les eleccions els anys 80, va dir: « *Vamos a pasar a Espanya por la izquierda y le vamos a dar un repaso que no la va a reconocer ni la madre que la parió* ». Què passa ara? La política ha deixat de ser el marc global dintre del qual hi ha altres marcs. Ara és un marc que està en igualtat amb d'altres.

O fins tot, és secundari.

Exactament. Fins i tot secundari amb relació a l'economia, que ha agafat el lloc de la política i ara és el nou marc global.

Per això diu que és un error que, com a boc expiatori, la societat prengui els polítics com els culpables de la situació actual.

Clar. Un pot dir que la gestió econòmica de Zapatero va ser un desastre perquè no ho va veure... Sí, però és evident que no és, per « *causa eficiente* », el responsable de la bombolla. Es pot responsabilitzar-lo d'haver fet la vista grossa. I de no haver estat prou actiu. Els que ho van fer eren els que eren allà [a Wall Street]. Les agències d'avaluació, els bancs; No parlar d'aquests i posar tot el foc de l'atenció sobre els polítics pot ser una maniobra de distracció.

Si aquesta no és l'actitud recomanable, com hauríem de reaccionar amb tot el que passa?

De la mateixa manera que es parla d'injectar diners als bancs, s'ha d'injectar societat a les institucions. El que seria molt perillós és caure en la temptació populista -i ho diu el Francesc Marc Álvaro, per una vegada estic d'acord amb ell. I el populisme es pot dir de moltes maneres. Tan populista seria algú com Mario Conde com Garzón. Pot ser populisme de dretes o d'esqueres.

O Aznar.

No, perquè aquests dos [Conde i Garzón] apareixerien al marge dels antics.

El nou polític.

Com diu que és Mario Conde: representant de la societat civil. Tan dolent serien els populismes com el representant del concretisme. Ho hem vist a Itàlia. A Monti el presentaven com un tecnòcrata. Monti era representant de Goldman Sachs. Estava posat al rovell de l'ou de tota aquesta moguda tèrbola el 2008. No es tracta de donar una consigna populista com la que deien

els argentins: «Que se vayan todos.» No tenim classe política de recanvi.

Hi ha moltes veus que parlen de «canvi de règim».

Sí. No sé si és «canvi de règim» o, com diu Marc-Álvaro, «canvi d'època». És evident que tot trontolla. Però quedem-nos amb els millors polítics, els que s'ho mereixin. Fem-nos mereixedors d'un altre tipus de polítics.

Fer-nos més responsables. Això entronca, per exemple, amb la iniciativa de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca. Si el canvi de règim no ve dels polítics, potser s'haurà d'anar forçant.

Cada vegada es diu més. Ara, la frase genèrica «tots som responsables» em fa molta por. Com tots en som, no n'és ningú. Cadascú és responsable en la mesura del que fa i pot fer. Però si diem que la societat és cada vegada més protagonista, significa que aquests moviments també són responsables. Compte, la societat també es pot equivocar. Si la societat es mobilitza per la Conferència Episcopal i aconsegueix aturar una llei més oberta a favor del matrimoni homosexual, la part de la societat mobilitzada en serà responsable. Ens hem acostumat molt a l'actitud d'espectadors. No, no, siguem responsables. Imaginem que una deriva independentista acaba en un disbarat social. El que fos. ¿Tindrien alguna responsabilitat totes les persones que d'alguna manera haguessin promogut tal cosa o no? Si som actius, som responsables. Ser responsable significa respondre tant si va bé com si va malament.

Cruz, abans de començar la conferència al Casino de Manresa. Foto: Ramon Aran

En l'últim article a *El País* afirma que la societat no té sempre els polítics que es mereix: intenta combatre el tòpic. Diu que no es mereix el president de la Generalitat que té. Per què?

Parlar que un poble es mereix els seus polítics és una mena de fatalitat. És una manera de plantejar les coses segons la qual es pressuposa que la ciutadania no té cap protagonisme i que

els polítics emergeixen del cos de la societat com si fossin bolets. Si pensem en una ciutadania activa, participativa i crítica, que també pren decisions, llavors pot discrepar dels seus polítics. Si jo li hagués dit a vostè «se sent mereixedor d'Aznar?» segurament em diria que no. Altres potser sí, però jo no. Sóc un ciutadà actiu que té les seves idees i que accepta democràticament el resultat, però, a sobre, no em diguis que és el que jo em mereixo. Seria contradictori. ¿Pot ser que la mateixa gent es mereixi polítics antagònics? Aznar, Zapatero, Mas... Si hagués estat un ciutadà passiu, llavors sí que em poden dir que m'ho mereixo.

Considera que el nacionalisme és un projecte polític que es basa en la força d'un sentiment, cosa que, segons vostè, no dóna prou base política per a un projecte sòlid.

Absolutament. Però no vol dir que d'això no pugui haver-hi un desenvolupament polític. L'independentisme és una opció absolutament defensible. Només faltaria. El problema és que l'adopció d'aquesta opció és molt llaunera. És molt més fàcil mobilitzar la gent apel·lant al sentiment que no pas convèncer amb arguments. El sentiment és indiscutible. L'argument és discutible. És molt més segur ser independentista com a exasperació del sentiment que ser independentista, com es diu ara, de la butxaca. Si algú ho és per la butxaca, podria deixar de ser independentista si aquestes raons canviessin. Si ho és per la via del sentiment, no perquè l'opció està molt més arrelada. El debat hi està blindat.

Més enllà de com s'estructura econòmicament una societat, hi ha persones que defensen el dret dels pobles a autodeterminar-se. Això és un sentiment pur i dur. Alguna fonamentació política deu tenir aquest dret…

Una cosa és el dret a l'autodeterminació i una altra, el dret a decidir. El dret a l'autodeterminació, suposadament, podria prendre una forma legal perquè el dret internacional en parla. De cap manera diu que només serà vàlid si hi ha un sentiment. Es pot plantejar i s'ha de plantejar, però s'ha de fer legalment. El problema que té el dret a decidir és que té una formulació extraordinàriament atractiva. Plantejat d'aquesta manera, sembla que qualsevol cosa que s'hi oposi és una restricció a la nostra llibertat. Però en la vida col·lectiva, el dret a decidir és sotmès constantment a restriccions. Si es planteja el dret a decidir sense cap restricció, aleshores, ja! Immediatament. A què esperem? I de tot. Molts dels que parlen del dret diuen que ens hem d'esperar a obtenir una majoria prou potent. ¿Dret a decidir a veure si aconseguim que la gent decideixi el que nosaltres volem? I si són minoria, que encara no decideixin. És una mica estrany. És una formulació que pot generar molts malentesos.

Està una mica viciat.

Molt. Si és tan important i ara no ens deixen decidir de la manera que volem, en una consulta que tingui efectes legals, comencem a decidir el que puguem. Si hi ha unes eleccions, ens hi presentem amb un programa claríssim. Si guanyem, defensarem això. Vinga, ja podeu començar a decidir. Resulta que no. Cosa que vol dir que els partidaris també posen moltes restriccions al dret a decidir.